

NÁRODNÍ KONVENT

Priority České republiky pro summit v Sibiu

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu
Národního konventu o EU konaného dne 29. března 2019

Doporučení vypracovali Zuzana Kasáková, Vladimír Bartovic

Úvod do problematiky

Neformální evropský summit v rumunském Sibiu by měl završit tzv. období reflexe fungování Evropské unie, které bylo zahájeno na bratislavském setkání 27 členů Evropské rady v září 2016. Během této doby byla vydána řada dokumentů a vyjádření, jakým způsobem by se měla změnit institucionální architektura Unie a její rozhodovací procesy. Do debaty byla zapojena celá řada aktérů, což se odrazilo ve velké rozdílnosti pohledů na budoucí podobu Evropské unie.

Mezi nejvýznamnější dokumenty lze označit nejenom tzv. Agendu lídrů z roku 2017, ale také Bílou knihu o budoucnosti Evropy z téhož roku nabízející několik scénářů možného dalšího směřování Evropské unie. V reakci na tento dokument Česká republika společně s dalšími zeměmi V4 vyjádřila obavy z vícerychlostní Evropy, a v červnu 2018 se dokonce otevřeně přihlásila ke scénáři „dělat méně, ale efektivněji“. Výrazněji do debaty svými projevy přispěli předseda Evropské komise J. C. Juncker, jehož vyjádření spíše podporují scénář „dělat mnohem více společně“, či francouzský prezident Emmanuel Macron, který inklinuje ke scénáři „státy, které chtějí, dělají více“. Aktivním účastníkem diskuze je rovněž Evropský parlament, který by uvítal opětovné posílení své pozice v institucionálním rámci Unie.

Summit v Sibiu bude důležitý z hlediska nastavení priorit pro směřování Unie v nadcházejících pěti letech, které se promítnou do návrhu nové Strategické agendy Evropské rady a následně i do vymezení priorit nové Evropské komise. Z hlediska České republiky je tato debata velmi významná i s ohledem na její předsednictví ve druhé polovině roku 2022, během něhož bude usilovat nejen o prosazení vlastních priorit, ale bude nucena reflektovat i implementaci priorit Komise.

Zasedání Evropské rady se bude kromě vymezení klíčových priorit věnovat i změnám v institucionální struktuře a v rozhodovacím procesu EU. I když summit proběhne ještě před volbami do Evropského parlamentu, lze očekávat, pokud se uplatní stejný mechanismus jako v případě voleb v roce 2014, že největší šance na obsazení postu předsedy Evropské komise by měl německý křesťansko-demokratický politik Manfred Weber, tzv. vedoucí kandidát (Spitzenkandidat) Evropské lidové strany. Při obsazování pozic v nejdůležitějších institucích EU bude pravděpodobně reflektována politická orientace a národnost kandidátů či kandidátek. Předmětem debaty tak bude otázka, kdo obsadí post stálého předsedy Evropské rady, kdo se ujme funkce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a kdo se stane předsedou Evropského parlamentu. V tomto kontextu bude řešeno i rozdělení portfolií v nové Evropské komisi.

Pokud jde o rozhodovací proces, diskutovaným tématem může být také návrh na rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou v oblasti Společné zahraniční politiky, konkrétně v otázce lidských práv na mezinárodních fórech, rozhodnutí uvalení sankcí a v otázce civilních misí. Dále pak v oblasti zdanění a sociální oblasti, především v otázce ochrany pracovníků při ukončení smlouvy, kolektivní ochrany zájmů pracovníků a zaměstnavatelů a podmínek zaměstnávání legálních přistěhovalců ze třetích zemí.

Rámec kulatého stolu

Národní konvent v pátek 29. března 2019 diskutoval otázku nastavení priorit České republiky pro zasedání neformálního evropského summitu v Sibiui. Debaty se zúčastnili členové Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, zástupci státní správy, institucí EU, neziskových organizací, sociálních partnerů a akademické sféry. Kulatý stůl organizoval Úřad vlády ČR ve spolupráci s Institutem pro evropskou politiku EUROPEUM.

Diskuze se soustředila na tři základní otázky:

1. Jak hodnotí Česká republika proces reflexe evropské integrace zahájené na Bratislavském summitu?

Tato otázka mívá na zřetel diskuzí o budoucnosti Evropy, které byly zahájeny na jednání Evropské rady v Bratislavě na podzim roku 2016. Vzhledem k tomu, že summit v Sibiui bude reflektovat tuto debatu, je potřeba prodiskutovat, zdali reflexe naplnila česká očekávání a jaký by měl být jejich budoucí výstup.

2. Jaké priority by Česká republika měla prosazovat na summitu v Sibiui?

Jaká by měla být pozice ČR k dosavadním jednáním o víceletém finančním rámci, migračních otázkách, či budoucnosti Evropy po odchodu Velké Británie z EU. Jaký postoj by měla ČR zaujmout k přípravě strategické agendy Evropské rady, která bude na summitu diskutována. Důležité je především definovat hlavní oblasti pro diskuzi z hlediska zájmů České republiky.

3. Jaký postoj by Česká republika měla zaujmout k návrhům na změny v institucionálním fungování Unie?

Ačkoli v době konání summitu nebudou ještě známy výsledky květnových voleb do Evropského parlamentu, budou evropští lídři diskutovat složení a priority nové Evropské komise i post stálého předsedy Evropské rady. O jaké portfolio by měla ČR usilovat v nové Komisi? Jaké české priority by měla česká vláda prosadit do pracovního plánu nové Komise? Zároveň předmětem debaty budou návrhy na rozšíření oblastí, o nichž by se rozhodovalo kvalifikovanou většinou (např. některé daňové otázky). Měla by ČR tyto návrhy podpořit?

Podkladem pro debatu v rámci kulatého stolu byl diskuzní materiál týkající se možných priorit České republiky pro summit v Sibiui, který vypracoval tým autorů Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM ve složení Zuzana Kasáková, Vít Havelka a Zuzana Stuchlíková, a tři diskuzní stanoviska. První stanovisko formulovaly Petra Kuchyňková a Markéta Pítrová z Masarykovy univerzity, druhé Martin Fassmann z Českomoravské konfederace odborových svazů a třetí Vladimíra Drbalová ze Svazu průmyslu a dopravy České republiky.

Zasedání Národního konventu zahájil ředitel Odboru komunikace o evropských záležitostech **Igor Blahušiak**. Zasadil téma do širšího kontextu debaty o budoucím fungování Evropské unie a vyzdvihl význam summitu pro další směřování evropské integrace. Věnoval se také roli České republiky. Česká republika by měla být aktivní a přispívat ke konstruktivnímu řešení otázek na evropské úrovni. Dále zdůraznil nutnost podílet se na takových koalicích členských zemí EU, které České republice umožní prosadit své priority.

Zuzana Stuchlíková představila základní body pokladového materiálu. Věnovala se české reflexi evropské integrace zahájené Bratislavským summitem v září 2016. Česká republika se sice aktivně do debat o budoucí podobě EU zapojila, nikdy ale nepřišla s vlastní ucelenou vizí unijního uspořádání. Dále zdůraznila, že jedním z hlavních témat summitu v Sibiu bude nová podoba Strategické agendy Evropské rady vymezující klíčové priority EU pro nadcházející pětileté období. Vymezení Strategické agendy tak ovlivní nejen budoucí směřování Unie, ale i pracovní plán nové Evropské komise. Česká republika by tak měla usilovat o prosazení takových oblastí, které by nejvíce odpovídaly jejím zájmům a prioritám. Dále zdůraznila otázku možných změn v institucionální architektuře Unie a také v rozhodovacích procesech, zejména v otázce rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou ve třech oblastech Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, zdanění či sociální oblasti. Z pohledu České republiky se jedná o velmi citlivé oblasti.

Následně vystoupila **Petra Kuchyňková** s konstatováním, že dosavadní reflexe budoucího vývoje EU z hlediska České republiky příliš očekávání nenaplnila. Zdůraznila také, že ČR by měla být opatrná k takovým návrhům, které by mohly polarizovat EU a měly dopad na unijní primární právo. Z hlediska priorit, které by měla ČR na summitu prosazovat, vyzdvihla zejména komplexní téma migrace a integrované ochrany hranic, obranu a bezpečnost, víceletý finanční rámec, v jehož rámci by se Česká republika měla zaměřit nejen na jeho výdajovou stránku (zejména kohezní politiku či životní prostředí), ale i otázku příjmovou (především otázku nově navrhovaných vlastních rozpočtových zdrojů). Česká republika by měla dbát na kontinuitu a synergii priorit zejména s ohledem na budoucí české předsednictví a také obsazení postu v nové Komisi. Dále zdůraznila, že ČR by v oblasti rozšiřování hlasování kvalifikovanou většinou měla zaujmout opatrný postoj, zejména v daňových otázkách. V rámci Společné zahraniční politiky vyzdvihla možnosti využití mechanismu konstruktivní abstinence zohledňující specifické zájmy členských zemí.

Martin Fassmann ve svém vystoupení zdůraznil, že Evropská unie by se měla zaměřit na řešení výrazných rozdílů v ekonomické i sociální úrovni mezi tzv. starými a novými členskými zeměmi EU. Důležitou otázkou pro Českou republiku je jakým způsobem nastavit svou hospodářskou politiku, aby se zajistila rychlejší konvergence její ekonomiky. Česká republika by měla využít možností rozvoje vědy, techniky, digitálních technologií a nových systémů řízení. Za tímto účelem je ale nutno v rámci EU úzce spolupracovat. Evropská unie jako celek i Evropská komise mají mít nezastupitelnou iniciační úlohu koordinátora a hybatele řešení globálních výzev a zapojit do nich všechny členské země. Závěrem formuloval šest klíčových úkolů, kterými by se nyní měla EU zabývat: odstranit daňové ráje, provést nezávislou komplexní analýzu silných a slabých stránek všech ekonomik v Unii, zahájit debatu o postavení a úloze společného rozpočtu EU, redefinovat roli státu v ekonomice, zabývat se redefinicí soutěžního práva a zavést účinnější opatření proti dumpingu a zneužívání dominantního postavení.

Poslední stanovisko představila **Vladimíra Drbalová**. Uvedla, že již v roce 2014 bylo jasné, že EU musí mít priority pro čas změn. Zdůraznila, že EU přijala v období reflexe řadu deklamací, v nichž se byznys snaží orientovat a vyhodnocovat je. Byznys podporuje společné aktivity ve vybraných oblastech, jejichž realizace bude efektivní. Vítá, že k hlavním prioritám ČR patří posilování prosperity, dokončování vnitřního trhu a jeho digitální dimenze, bezpečnost, zajišťování EU jako globálního aktéra a cíle udržitelného rozvoje. Tyto priority by měly být v unijních politikách odpovídajícím způsobem reflektovány a prosazovány na summitu v Sibiu. Dále by měla být pozornost věnována průmyslové politice, společné obchodní politice či evropskému pilíři sociálních práv, který by měl být propojen s evropským semestrem. Dále se vyjádřila se proti zavedení hlasování kvalifikovanou většinou v oblasti daní a v sociální oblasti. Česká republika by měla rovněž usilovat o jednotu a soudržnost

Unie a plně využívat mechanismů a nástrojů, které jsou ukotveny ve Smlouvách včetně flexibilní či posílené spolupráce.

V následné diskuzi vystoupili odborníci ze státní správy, akademického sektoru i představitelé sociálních partnerů, jmenovitě **Anna Pasková** (Ministerstvo životního prostředí ČR), **Lucie Studničná** (ČMKOS), **Ivan Voleš** (Hospodářská komora ČR), **Aleš Chmelař** (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), **Petra Kuchyňková** (Masarykova univerzita), **Jitka Znamenáčková** (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), **Jaroslav Šmíd** (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost), **Vilém Tanzer** (Ministerstvo financí ČR), **Vladimír Němec** (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), **Tereza Erhartová** (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR), **Bohumír Dufek** (Asociace samostatných odborů) a **Kateřina Kropáčová** (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR).

Vystupující se ve svých příspěvcích věnovali nejenom kritické reflexi debaty o budoucnosti Evropské unie, která byla zahájena v roce 2016, ale i jejím výsledkům. V této souvislosti byla akcentována i nutnost zabývat se rozbohem postoje občanů k Evropské unii. Velká pozornost byla věnována možným prioritám, které by měla Česká republika na summitu v Sibiu prosazovat, přičemž byl kladen důraz na synergii témat a jejich kontinuitu. Diskutovány byly následující oblasti: vnitřní trh, digitální agenda, obchodní politika, průmyslová politika, sociální dimenze evropských politik, energetická politika, udržitelný rozvoj, ochrana životního prostředí, bezpečnost včetně kybernetické a informační bezpečnosti. Akcentován byl rovněž opatrný postoj při rozšiřování hlasování kvalifikovanou většinou v oblasti daní, Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a v oblasti sociální.

Navrhovaná doporučení

Summit v Sibiu bude pro další směřování Evropské unie klíčový. Zůstává ale otázkou, nakolik se splní ambice do procesu vkládané, zda se nebude jednat spíše o summit konsolidační. Účastníci konventu se shodli, že na úrovni EU by bylo vhodné **přijmout scénář 4** Evropské komise, „dělat méně, ale efektivněji“. Tím bude EU i čitelnější pro občany a bude možné tak přispět ke zlepšení vnímání Unie občany.

Z tohoto důvodu je rovněž důležité, aby **Česká republika dokázala dobře a srozumitelně formulovat své priority a vhodným způsobem je komunikovat občanům**. V otázce priorit panovala shoda na nutnosti udržet kontinuitu a synergii témat. Účastníci konventu proto zdůrazňovali témata jako dokončování vnitřního trhu, digitální oblast, obchodní politiku, průmyslovou politiku, bezpečnost včetně kybernetické bezpečnosti, energetickou politiku či udržitelný rozvoj. Zaměřením na tato témata by mělo dojít k posilování konkurenceschopnosti a konvergence v Unii. Někteří aktéři akcentovali rovněž téma sociální dimenze evropské integrace.

V kontextu zajištění kontinuity témat a jejich prosazování na summitu v Sibiu bylo zdůrazněno nadcházející **české předsednictví v Radě Evropské unie**, které bude ovlivněno tím, jaké agendy budou akcentovány ve Strategické agendě Evropské rady a v pracovním plánu Evropské komise.

Zajištění kontinuity a synergie témat bylo diskutováno i v souvislosti **formováním nové Komise**. Zdůrazněna byla i skutečnost, že Česká republika by se ale při obsazování postu v Evropské komisi neměla rozhodovat pouze podle témat, ale také dle profilu kandidáta či kandidátky.

V otázce navrhovaných změn v rozhodovacích procesech EU účastníci debaty rovněž **odmítli rozšiřování rozhodování kvalifikovanou většinou** v oblasti daní a sociálních otázek, v nichž mají členské země velmi odlišné názory, a které jsou pro řadu členských zemí EU včetně České republiky velice citlivé.

Doporučení Národního konventu o EU:

1. Česká republika by měla na summitu v Sibiú zajistit **kontinuitu témat a prosazovat** takové priority, **kteé by následně rozvíjela během svého předsednictví v Radě EU**.
2. Česká republika by měla na summitu v Sibiú **prosazovat dokončování vnitřního trhu** včetně jeho digitální dimenze, aktivní **průmyslovou politiku**, otevřenou **obchodní politiku**, důraz na **bezpečnost** včetně kybernetické, **udržitelný rozvoj** a racionální **přístup k energetické politice**.
3. Česká republika by měla své priority **jasně a srozumitelně komunikovat** nejenom vůči svým partnerům na úrovni Evropské unie, ale také vůči občanům České republiky.
4. Česká republika by **ne měla podporovat radikální změny v institucionální struktuře EU** a rozšiřování hlasování kvalifikovanou většinou do oblasti daní a sociálních otázek.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.eu, na Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU) a na facebookovém [@konventeu](https://www.facebook.com/konventeu) a instagramovém profilu [@narodnikonvent](https://www.instagram.com/narodnikonvent).